

Khalidabdula2000@yahoo.com

کۆماری ئیسلامی ئێران له بهردهم گۆران ... خالد گراوی

ههر له گهڵ دامهزراندنی کۆماری ئیسلامی ئێران له ساڵی 1979، دهسته لاته کههێ ههولێ دا به شیوهیهکی فرهوان و سه رهکی، له برپاری دارشتنی سیاسهتی ناوچه که، له پێشهوهی هه موو هیزه سیاسیهکانی جیهان بێت، به کارا کردنی شیعهکانی ناوچه که، پشگیری کردنی سیاسی و مادی و به هیز کردنیان بۆ پراکتیزه کردنی به رنامهکانی، به ئاشکرا کردنی مه رامیان له دژایهتی کردنی سیاسهتی ئه مریکا و ئیسرا ئیل، به بهرز کردنه وهی دورشمی (مه رگ بهر ئه مریکا) (مه رگ بهر ئیسرا ئیل)، زهق کردنه وهی سه رهتای مه رامه دوژمنکاریه کههێ له گهڵ ئه مریکا له وه یوه دهستی پیکرد.

پیلانهکانی ئه مریکا و کاردانه وهی به رامبه ر ئه و سیاسه ته نامۆیهی ئێران له کاتی شه ری هه شت سا له ی له گهڵ عێراق دهستی پیکرد، که توانی سنوری په لکیشیهکانی ئێرانی له ناردنی شو رپش بۆ ده ره وه به رته سک بکاته وه و به راده یهکی زۆر بیه یزێ بکات و، زیانیکی گه وه ری له جه سه ته ی گه لانی ئێران بدا، به لام سه رانی حوکم توانیان زه مینه یهکی تازه ی دو ستایه تی نوی دورست بکه ن بۆ دژایه تی ئه مریکا و خو رئاوا، له رپگای خو سازدان و پرچه ک کردنی و لاته که یان.

ئێران له روی ئابوری ژیرخانیهکی گه وه ری هه یه، وه له دوا ی ته واو بونی جه نگ، توانایهکی به رچاو خیرای له هه لسانه وهی هه بوو، وه چاوه روانی به ره و پێشه وهی چونی گه وه ری لیده کرا له ناوچه که، ئه گه ر ژیرانه له گه ل هه وکیشه سیاسیهکان و بارو دوخی دوا ی گۆرانکاریه تازهکانی جیهان مامه له بکات.

له دوا ی پرۆسه ی ئازادی عێراق، ئێران نه ی توانی ده سته وه ستان بوه ستییت و کار بۆ سه قامگیری ئه و و لاته بکات، به لکو به پێچه وانه وه هیه چ خو یندنه وه یهکی زیره کانه ی لی به دی نه کرا و، به دوا ی جی به جیکردنی دورشمه کۆنهکانی کهوت، به پشگیری و ده ست له پشت دانی هیزه شیعهیهکان و چه کدارکردنیان به ئاشکرا والا کردنی سنوری نیوانیان، وا ی له گروپه شیعهیهکان کرد به ته واوی وابه سته ی ئێران بن و له هه موو پرسه کان بگه رپینه وه بۆ مه راجیه کهانی قوم و تاران.

قو ستنه وهی بارو دوخی دژواری عێراق بۆ دژایه تی کردنی هاوپه یمانان، به مه شق پیکردن و ناردنی گروپی چه کداری و چه کی نوی له مینی دژه تانک و رو کیتی دژه فرو که، که له کهوتن و تی ک و پیک شکاندنی هه وت هه لیکۆپته ره کهی هاوپه یمان له ما وهی پاربدوو، له گرتن و کوشتنی هه ندی له لایه نگرانی ئێران له عێراق، ئاشکرا بوو وه لیدوانی په سمی له باره یان بلا و کرایه وه.

ئێران به پشتیوانی له جهنگی تیرۆر ناسراوه، که ئه مرۆ زۆربه ی و لاتانی جیهان دژی ئه و جهنگه وه ستاون، له ته مه نی 28 سا ل حوکمرانیه کهی ئه م سیاسه ته ی پیا ده کردوه، هیه چ شک و گومانیهکی نه هیشتۆته وه، سه ره تا له لبنان دهستی پیکرد به چه کدار کردنی حیزبو لا و پشتیوانی کردن و به هیز کردنی به هاوکاری رژی می سوریا بۆ لادانی لایه نگرانی ئیسرا ئیل له لو بنان و دژایه تی کردنی حوکمه تی ئیسرا ئیل.

پیلانهکانی ئه مریکا بۆ دانانی سنوریک له بهردهم هه رشهکانی ئێران، پیده چیت به سیناریۆیهکی با شتر و تو کمه تر بێت له رو خانی رژی می به عس پیا ده بکری ت، هه رچه نده کوره ئه تو میه کهانی ئێران

ئهمرۆ به تهنه جینگای ناپارزيبونی ئهمريکا نيه به لکو سه رجهم ولاته ئه وروپيه کان، له گه ل ئيرانیکی ئیسلامی ئه تۆمی نین، له پيشه وهی ئهمريکا له دژی وه ستاون، هه ربۆيه بریاری 1747 ی ئه نجومه نی ئاسایش، که سه رجهم ولاته خاوه ن بریاره کان به بی دوودی رازی بون له سه ری به روسیا و چینی دۆستی ئیرانی، وه ماوهی دوومانگیان بۆ داناوه، کهواز له پیتاندنی یۆرانیۆم بهی، به تیپه ر بونی ئه و ماوهیه و گوی پی نه دانی ئیران بۆیان هه یه گۆرانی چاوه روان نه کراو له بریاریکی تازه بیننه ئاراهه .

راسته له ئیران کۆمه لیک بیروپای جیاواز هه یه، به رامبه ر چۆنیه تی مامه ل کردنیان له گه ل واقعی جیهانی تازه، به لام ئه وهی زیاتر بنه مای بریاری ولاته که ی له سه ر داده پریریت توندپه و دژه رۆژئاوايه کان، که ئه حمه دی نه ژادی سه ر به و گروپه یه و میژوو رابردوو کارو بریارو شوناسی له و یوه سه رچاوه ی گرتوه .

ئیران سوره له سه ر جی به جی نه کردنی بریاری نیونه ته وه یی سه باره ت به پیتاندنی یۆرانیۆم، ده یه وی به هه مان نه فه سی پيشو به دوو ئاراسته ی هاو پریک کاربکات، له لایه ک دریزه به به رنامه ئه تۆمیه که ی بدات و له لایه کی تر دانوستان بکات، به لام پاش ده رچونی بریاره که ی ئه نجومه نی ئاسایش ئاماژه کانی گۆران و ده رچون له م دۆخه خیراتر بوه، که زۆربه ی چاودیره سیاسیه کان، داها توه له به رژه وه ندی ئیران نابین .

خوگیف کردنه وه ی ئیران به رامبه ر هاوپه یمانان، جاریک به سازدانی مانۆر و، جاری به گرتنی پانزه سه ربازی به ریتانی، جگه له ته نگه تاوی سیاسی به رانبه ر زوو خو ئاماده کردن بۆ ئه گه ره کانی کاردانه وه ی هاوپه یمانان، زیاتر ه یچیکه ی لیبه دی ناکی .

راسته ئیران کارتیکه ی گه وه ی نه وت و پشگیری شیعه کانی له عیراق و لوبنان و سوریا هه یه، به لام ئه مانه ئه و هاوسه نگیه سه ربازیه پرناکاته وه، که له نیوان ئیران و ئهمريکا دا هه یه .

سه رانی بریاری ئهمريکا ماوه یه که شه ریان دژی ئیران ده ست پیکردوه، به گرتنی قونسولخانه ی ئیران له هه ولیر که دواتر له لای بالويز خه لیلزاد ئاشکرا کرا که ئه م پینج که سه ئه فسه ری پایه به رزی هیزی قودسی سوپای پاسداران بونه .

سه رۆک بۆش رایگه یاند، گرنگ تر ین شت لایان سه رکه وتنیانه له ستراتیجه ته که یان له عیراق، ئه گه ری یه کلا کردنه وه ی کیشه که به هیرشیکه ی سه ربازی ده سپیک نزیکتره له ریگا چاره کانی تر، له به رئه وه ی ئیران پیگه جوغرافیا که ی پر بایه خه، ئیستا بۆته له مپه ریکی به رده می ستراتیجه تی ئهمريکا، گۆرینی شیوازی حوکم له ئیران واته بالا ده ستی ئهمريکا له سه رجهم ناوچه که، وه به مه ش پاراستنی به رژه وه ندیه کانی ئیسرا ئیل مسوگه رتر ده کات، و ده بیته هۆکاری که م کردنه وه و نه هیشتنی هه ره شه کانی حیزبو لا له سه ری وه له هه مانکاتدا رژی می سوری په روپال ده کات، وه کۆنترۆلی سه رجهم سه رچاوه نه وتیه کانی ناوچه که، جگه له دابین کردن و مسوگه ر کردنی ئاسایشی ناوچه ی که نداو، که ئهمرۆ گه وه رترین بازاری بازرگانی یه له رۆژه لات .

روسه کان وه ک دۆستیکی ئیران، دامه زرینه رو هاوکاری بونه له بنکه ئه تۆمیه که ی بوشه هر، به لام پاش ده رکردنی بریاری 1747، ئه و ولاته یان جیهیشت وه هه مان سیناریۆی میسریان دوباره کرده وه، پيش رودانی شه ری عه رب و ئیسرا ئیل، که چه ند رۆژی پيشتر ولاته که یان جیهیشت .

مل نه دانی ئیران بۆ بریاره نیوده ولتیه کان و، بونی کۆ رایه کی جیهانی دژی چه کی ئه تۆمی و، هینانی هیزی سه ربازی ده ریایی ئهمريکی گه وه بۆ که ندا و، سه ره تای ها تنه پيشه وه ی گۆرانیکی گه وره ن له و ولاته و، پيشبینی کاره سات و ئاژاوه و تیکچونی ئاسایشی ناوچه که شی لی ده کری .